

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

- 1.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
- 1.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
- 1.3 ประเภทของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษา
- 1.4 เกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539
- 1.5 ขอบข่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของหมวดต่างๆ ในโรงเรียน

มัธยมศึกษา

- 1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น

2. การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา

- 2.1 งานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 2.2 ความหมายของงานปกครองนักเรียน
- 2.3 ความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน
- 2.4 หลักการและแนวทางในการดำเนินงานปกครองนักเรียน
- 2.5 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง
- 2.6 หน้าที่ความรับผิดชอบของอาจารย์ฝ่ายปกครอง
- 2.7 บทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครอง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1 ความหมายของการบริหารโรงเรียน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหารโรงเรียน” ไว้หลายความหมาย เช่น

สมบูรณ์ พรธมาภพ (2521 : 8) ให้ความหมายว่า การบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน อันได้แก่ การให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2522 : 5) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร การศึกษากับการบริหารโรงเรียนว่าการบริหารการศึกษาที่จัดขึ้น ในระบบโรงเรียนเป็นภารกิจของผู้บริหารและครูร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรม เลือกสรร และควบคุมสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาเยาวชนในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม คุณธรรม ตลอดจนถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดี เพื่อให้เยาวชนเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

จักรชัย อรุณพันธ์ (2524 : 145) กล่าวว่า การบริหารงานของโรงเรียนเป็นกิจกรรมต่างๆภายใต้การควบคุมดูแลของสถานศึกษา กิจกรรมนั้น ๆ จะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งการจัดการศึกษา

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526 : 66) ได้ให้ความหมายการบริหารโรงเรียนไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการ การควบคุม และการจัดบริการต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน งานติดต่อสื่อสาร งานที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่งานด้านการเงินงบประมาณต่าง ๆ เป็นต้น

จรรยา มานิตกุล (2527: 47-59) ได้กล่าวถึงโครงสร้างการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามรูปแบบสายบังคับบัญชา (Static structure) ไว้ว่า โดยทั่วไปจะพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาจัดความสัมพันธ์ตามสายบังคับบัญชาไว้เป็นลำดับขั้น ที่มองเห็นเป็นหมู่คณะได้ 2-4 ระดับชั้น หรือ 2-3 หมู่คณะ คือ

1. **หมู่คณะของผู้บริหารโรงเรียนระดับสูง (Top Team)** ซึ่งมีหัวหน้าสถานศึกษา แสดงบทบาทเป็นหัวหน้าคณะ และมีผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษา หรือหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้ร่วมทีม อาจจะเรียกชื่อหัวหน้าสถานศึกษาตามตำแหน่งว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ

โรงเรียนส่วนผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาก็อาจเรียกชื่อตามตำแหน่งและหน้าที่รับผิดชอบ เช่น ผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง หรือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริการ เป็นต้น นอกจากนี้ในกรณีที่มีการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วย อย่างไม่ผ่านทางกรกล่าวคือโรงเรียนได้แต่งตั้งเป็นผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นการภายใน ก็อาจ จะเรียกว่า หัวหน้าฝ่าย เช่น หัวหน้าฝ่ายธุรการ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ เป็นต้น

2. **หมู่คณะของผู้บริหารระดับกลาง (Middle Team)** ประกอบด้วยผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นหัวหน้าทีม และมีหัวหน้างานหรือหัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ เป็นผู้ร่วมทีม (สุวรรณ จันทร์สม. 2522 : 52 - 53) กล่าวถึงตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษาไว้ว่า สำหรับผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งตามนิพนธ์แล้วถือว่า ไม่ใช่ตำแหน่งผู้บังคับบัญชา แต่ในทางพฤตินัย ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน จะทำหน้าที่รองจากผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารได้มอบอำนาจบางประการเป็นการภายในให้ผู้ช่วยทำหน้าที่รองจากผู้บริหารโรงเรียน

3. **หมู่คณะของผู้บริหารโรงเรียนระดับล่าง (Low Team)** ประกอบด้วยหัวหน้างานหรือหัวหน้าหมวดวิชา มีบทบาทเป็นหัวหน้าทีม มีครู-อาจารย์ผู้ร่วมงานในงานหรือในหมวดนั้น ๆ เป็นผู้ร่วมทีมหมู่คณะ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการบุคลากร ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้น่าอยู่ และระบบการสื่อสาร สารสนเทศ ให้มีความทันสมัย

1.2 ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และการศึกษาต่อให้สามารถเลือกแนวทางที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทหน้าที่ของตน ในฐานะเป็นพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ทักษะเพียงพอที่จะเลือกตัดสินใจประกอบอาชีพ มีนิสัยรักการพัฒนาตนเอง และสังคม ทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างมีความสุข และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ มุ่งปลูกฝังนิสัยนักเรียนที่จบการศึกษา และมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ทักษะในวิชาสามัญ และพัฒนาตนเองให้ทันต่อเหตุการณ์ ของความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการต่างๆ

2. สามารถปฏิบัติตนในการรักษา และเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชน

3. สามารถวิเคราะห์ปัญหาของประชาชน เลือกลงแนวทางปัญหาให้สอดคล้องกับสาเหตุแห่งปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ

4. มีความภูมิใจในความเป็นไทย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน

5. มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน

6. มีทัศนคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิด มีนิสัยรักการทำงาน มีความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด และความสนใจของตนเอง

7. มีทักษะพื้นฐานในการประกอบสัมมาชีพ มีความสามารถในการจัดการและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

8. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตและให้สามารถทำประโยชน์ ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบบในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเขาวิปัญญา มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน ตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคม ด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ต้อง ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
4. สามารถวางแผนแก้ปัญหา ในชุมชนของตน
5. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน

6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทาง หรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง
7. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ
8. มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการบริหารจัดการ
9. เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลก มุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ ตามบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากรศิลปวัฒนธรรมของประเทศ

จากที่กล่าวมา ความมุ่งหมายของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สรุปได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ประกอบอาชีพที่สุจริต สามารถดูแลรักษาเสริมสร้างสุขภาพ และดำเนินอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

1.3 ประเภทของโรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

กรมสามัญศึกษาได้แบ่งประเภทของโรงเรียนออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(กรมสามัญศึกษา. 2540 : 7)

1. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
2. โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนเด็กพิการ มีการจัดการศึกษา ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กำหนดอัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน โดยกำหนดให้นักเรียน 40 คน ต่อ 1 ห้องเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียน 41 คน ต่อ 1 ห้องเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียน 37 คน ต่อ 1 ห้องเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2540 : 12)

จำนวนนักเรียนต่อครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ดังนี้
นักเรียน 29 คน ต่อครู 1 คน ยกเว้นอัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อครู โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ใน
กรุงเทพมหานคร กำหนดให้นักเรียน 18 คน ต่อครู 1 คน (กรมสามัญศึกษา.2540 : 13)

1.4 เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2539

กรมสามัญศึกษา (2540 : 3-10) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น
ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในการจัดการศึกษาและ
พัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

การพิจารณาขอบเขตของเกณฑ์มาตรฐานนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

1. เพื่อให้โรงเรียนได้ใช้เป็นคู่มือ ในการจัดการโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียน
ค้นพบปัญหาต่างๆ ในการจัดการศึกษาที่โรงเรียนประสบอยู่ จะทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด
และเป็นพื้นฐานในการปรับมาตรฐานให้สูงขึ้นต่อไป

2. เพื่อให้กรมสามัญศึกษาได้ใช้เป็นคู่มือ ในการจัดการสนับสนุนให้โรงเรียนเข้าสู่
เกณฑ์มาตรฐานให้ได้ หลังจากที่ยกเลิกการสอบวัดผลและสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน

เกณฑ์ฐานโรงเรียน มีเนื้อหาสาระสำคัญที่ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะงานที่
คล้ายคลึงกัน งานทางด้านการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยหมวด
ต่าง ๆ 7 หมวด คือ

หมวดที่ 1 การบริหารทั่วไป

หมวดที่ 2 งานธุรการ

หมวดที่ 3 งานวิชาการ

หมวดที่ 4 งานปกครองนักเรียน

หมวดที่ 5 งานบริการ

หมวดที่ 6 โรงเรียนกับชุมชน

หมวดที่ 7 การบริหารอาคารสถานที่

1.5 ขอบข่ายของงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของหมวดต่าง ๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัศึกษามีขอบข่ายและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การบริหารทั่วไป มีหน้าที่ในการวางแผนปฏิบัติการของโรงเรียน การจัดองค์การ จัดการจัดระบบสารสนเทศ บริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน การสื่อสารคมนาคมและประชาสัมพันธ์ การประเมินผลงานการบริการทั่วไป

2. งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับ การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การบริหารการเงินและการบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง การประเมินผลงานธุรการ

3. งานวิชาการ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน

4. งานปกครองนักเรียน มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนบริหารงานปกครองนักเรียน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียน มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และงานการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

5. งานบริการ มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานบริการ การบริหารงานบริการ การจัดบริการด้านสาธารณสุขโรค การจัดบริการน้ำดื่มและน้ำใช้ การจัดบริการโภชนาการ การจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย การจัดบริการด้านห้องสมุด การจัดบริการโสตทัศนอุปกรณ์ การจัดบริการแนะแนว การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษา การประเมินผลงานบริการ

6. งานโรงเรียนกับชุมชน มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน การให้บริการชุมชนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การได้รับความสนับสนุนจากชุมชน การประเมินผลงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

7. การบริการอาคารสถานที่ มีหน้าที่เกี่ยวกับ การบริหารบริเวณโรงเรียน การบริหารอาคารเรียน การบริหารห้องเรียน การบริหารห้องพิเศษ การบริหารห้องบริการ การบริหารอาคาร โรงฝึกงาน การบริหารอาคารโรงอาหาร การบริหารอาคารหอประชุม

1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่นมีทั้งหมด 104 โรงเรียน โดยแบ่งกลุ่มบริหารโรงเรียนเป็น 19 สหวิทยาเขต และจัดขนาดตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษาได้ 3 ขนาด ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่	13	โรง
โรงเรียนขนาดกลาง	44	โรง
โรงเรียนขนาดเล็ก	47	โรง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนห้องเรียน บุคลากร สหวิทยาเขต ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น

ที่	สหวิทยาเขต	ห้องเรียน	นักเรียน	ข้าราชการครู	ครูจ้าง
1	ขอนแก่นวิทยายน	195	7,620	423	4
2	กัลยาณวัตร	188	7,336	387	20
3	แก่นนคร	584	22,860	1,248	29
4	บ้านไผ่	124	4,899	203	21
5	มิตรภาพ	82	2,669	125	50
6	หนองสองห้อง	98	3,509	126	44
7	เมืองพล	198	7,851	307	27
8	ชนบท	88	2,996	145	13
9	พระธาตุน้ำพอง	109	3,846	164	13
10	ลุ่มน้ำพอง	70	2,328	108	12
11	ศรีกระนวน	150	5,367	182	51
12	เขาสวนกลาง	39	1,285	58	10
13	ฝางอุบลรัตน์	95	3,174	131	17
14	ภูเวียง	127	5,010	16	33
17	แสนเมือง 1	100	3,758	122	19
18	แสนเมือง 2	192	7,112	287	22
19	สีชมพู	107	3,806	125	33
รวม		2,290	85,012	3,672	420

ถ้าแยกจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนตามระดับชั้น แบ่งได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนห้องและนักเรียนในแต่ละระดับชั้นของโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดขอนแก่น

ระดับชั้น	ห้องเรียน (ห้อง)	จำนวนนักเรียน (คน)
มัธยมศึกษาปีที่ 1	441	16,999
มัธยมศึกษาปีที่ 2	419	16,156
มัธยมศึกษาปีที่ 3	412	15,081
มัธยมศึกษาปีที่ 4	357	13,263
มัธยมศึกษาปีที่ 5	332	11,882
มัธยมศึกษาปีที่ 6	329	11,631
รวม	2,290	85,012

Rajabhat Mahasarakham University

ที่มา : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น

2. การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา

การส่งเสริมให้ผู้เรียน ไม่ว่าจะเรียนอยู่ในระดับใดก็ตาม ให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติที่ดี และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นที่พึงปรารถนาของบุคคลทั่วไปนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาทั้งหลาย จะละเลยเสียมิได้ ที่จะช่วยให้ นักเรียน ได้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ คือระเบียบและวินัยของโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา (2540 : 42 - 47) ได้กำหนดบทบาทด้านการปกครองไว้ว่า การปกครองนักเรียนเป็นแกนอันสำคัญในการบริหาร โรงเรียน เพราะเหตุว่า ถ้าการปกครองนักเรียนไม่เรียบร้อย การบริหารงานอื่น ๆ ก็มักจะมีปัญหาตามไปด้วยและจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่เสมอ เพราะเหตุว่าถ้านักเรียนไม่อยู่ในระเบียบวินัย กระบวนการเรียนการสอนก็ไม่ได้ผลสมบูรณ์ ดังนั้น โรงเรียนต่าง ๆ จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขการปกครองนักเรียน ควบคู่กับกระบวนการเรียนและการสอนอยู่เสมอ

จากการที่งานปกครองนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ดังนั้น ทั้งผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง จำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองนักเรียนอย่างดีพอ

2.1 งานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ฝ่ายปกครองเป็นฝ่ายที่มีความรับผิดชอบต่อการที่จะปลูกฝัง และส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของประเทศ งานในฝ่ายปกครอง จึงถือว่ามีมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในอันที่จะทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2525 : 155-156) โดย กล้า ทองขาว กล่าวว่า ภารกิจด้านการปกครองนักเรียน หัวหน้าฝ่ายปกครองมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. อบรมศีลธรรม จรรยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม
2. ปกครองดูแล ให้ความอบอุ่น และความปลอดภัยแก่นักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียน
3. ให้คำแนะนำในด้านความประพฤติของนักเรียนและครู ให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม และระเบียบประเพณีที่ตนสังกัดอยู่
4. วางแผน ควบคุมและแก้ปัญหาการมาโรงเรียนของนักเรียน
5. วิเคราะห์และวิจัยปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหารายบุคคล เพื่อประสานงานกับฝ่ายแนะแนว ให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามอัตภาพ
6. วางแผนติดตามผล นักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เพื่อปรับปรุงด้านการปกครอง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
7. วางแผนและจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สถิติเกี่ยวกับการปกครองให้เป็นปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหา และนำไปใช้ในการแนะแนว
8. ประสานงานกับผู้ปกครองและร่วมมือกันแก้ปัญหาของนักเรียน

รุ่งทิwa จักรกร (2526 : 195-196) กล่าวว่า เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น ครูจึงทำหน้าที่ และความรับผิดชอบที่จะทำให้เด็กผ่านระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จากเด็กวัยรุ่นไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม และประเทศชาติ การปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

1. ให้เหตุผลชี้แจงให้เด็กเข้าใจอย่างถูกต้อง เด็กวัยนี้มีความมั่นคงแข็งแรงอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ การปกครองเด็กวัยนี้จึงต้องใช้เหตุผลชี้แจงให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ซึ่งนอกจากมีผลด้านการปกครองแล้ว ยังช่วยให้เด็กเป็นคนมีนิสัยรักเหตุผล

2. มอบงานให้รับผิดชอบ เด็กในวัยนี้ชอบอิสระ มีความรับผิดชอบ ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน เกิดความภาคภูมิใจในการได้รับการไว้วางใจ ในขณะเดียวกัน ครูควรอธิบายให้เด็กเห็นคุณค่าของการทำงาน โดยครูให้การแนะนำและควบคุมดูแลในการทำงานให้ได้ผลดี วิธีการเช่นนี้จะส่งเสริมความคิดความสามารถ และฝึกความรับผิดชอบการตัดสินใจด้วยตนเอง

3. ปกครองด้วยความละมุนละม่อม เด็กวัยนี้มีความละเอียดง่าย เพราะมีอาการหงุดหงิด การปกครองต้องเป็นไปโดยละมุนละม่อม ใช้เหตุผลประกอบไม่บังคับ เกี่ยวเข้ญต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความแค้นเคือง หรืออับอายจนเกินไป

4. ปกครองด้วยตนเองตัวอย่างอันดีและด้วยความเสมอภาค เด็กวัยนี้อารมณ์ห้วนไหวไม่แน่นอน การปกครองของครูควรเป็นไปในทางส่งเสริม ให้เด็กเกิดความไว้วางใจ และนับถือตัวครู ให้เด็กเกิดความรู้สึกลอดคภัย และเข้าใจในความปรารถนาดีของครู เป็นการส่งเสริมสุขภาพจิตและได้เห็นตัวอย่างที่ดีของครู เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติของเด็ด้วย

5. ส่งเสริมวินัยของตนเองเนื่องจากเด็กวัยนี้พอจะรู้จักผิดชอบชั่วดี และเข้าใจคำสั่งสอนของครู จึงควรอธิบายให้เด็กเห็นคุณค่าของการประพฤติดี และโทษของการประพฤติชั่ว เด็กจะสำนึกการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ให้เด็กมีโอกากระทำกิจกรรมที่รับผิดชอบ และฝึกฝนการปกครองตนเองอยู่เสมอ

6. ในด้านการเรียน เด็กในวัยนี้ใช้เวลาเล่าเรียนได้ยาวนาน เพราะเด็กมีความอดทนและความสนใจมากขึ้น การสอนโดยฟังเล็งถึงความสนใจและความสามารถของเด็ก เป็นสิ่งที่ครูควรยึดปฏิบัติ เป็นแนวทางในด้านต่าง ๆ ของเด็กให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

วินัย สมมิตร, สมัย รื่นสุข และสุนทร ศรีรักษา (2527 : 144 -145) ได้ให้ ขอบข่ายหน้าที่ของฝ่ายปกครองไว้ดังนี้

1. วางระเบียบปฏิบัติตนและความประพฤตินักเรียน
2. ควบคุมดูแลให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบวินัย

3. จัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย
4. ดูแลความปลอดภัยของนักเรียน
5. จัดตั้งกรรมการสวัสดิการและประสานงานด้านสวัสดิการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง
6. จัดอบรมและยึดศีลธรรม จรรยา มารยาท
7. บริหารกิจการนักเรียนให้เป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตย
8. วางแผนงานการปกครอง
9. ประเมินผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

จากที่กล่าวมา งานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ว่า เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องการปลูกฝังและส่งเสริม เรื่องระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ความประพฤติของนักเรียน ให้เป็นบุคคลที่มีลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 ความหมายของการปกครองนักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ได้กำหนดไว้ดังนี้

Rajabhat Mahasarakham University

กรมสามัญศึกษา (2520 : 3) ได้ให้ความหมายของการปกครองนักเรียนว่าหมายถึง

งานส่งเสริม พัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤติของนักเรียน ให้อยู่ในระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2524 : 94) ได้ให้ความหมายของการปกครองนักเรียนไว้ว่า หมายถึง การสร้างความอบอุ่น ในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน หรือการควบคุมให้นักเรียนให้มีระเบียบวินัยเพื่อที่จะประพฤติตนได้อย่างเหมาะสมในสังคม โดยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

เชาวน์ มณีวงษ์ (2530 : 13) กล่าวถึงความหมายของงานกิจการนักเรียนว่า คือ งานที่เกี่ยวกับนักเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียน

เสริมวิทย์ สุภเมธี (2531 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กิจการนักเรียนนักศึกษา คือ การจัดสวัสดิการ การให้บริการและการควบคุมดูแล ซึ่งสถาบันการศึกษาจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียน นักศึกษาโดยคำนึงถึงหลักวิชาการว่าด้วยงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา จะมีฝ่ายกิจการนักศึกษา หรือที่เรียกชื่ออย่างอื่น ในลักษณะงานที่เกี่ยวกับผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารงานด้านกิจการนักเรียน นักศึกษาเป็นไปเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนนักศึกษา ให้มีชีวิตในสถาบัน ในสังคมได้อย่าง

วิทยาลัยพณิชยการ

มีสุข กล่าวโดยสรุป งานปกครองนักเรียน คือ งานเกี่ยวกับการป้องกัน แก้ไข พัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งการสร้างความปลอดภัย ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และการควบคุมดูแลพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์

จากที่กล่าวมา ความหมายของงานปกครอง สรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม แก้ไข พฤติกรรมของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย มีความอบอุ่น และปลอดภัย ตลอดจนประสานงานกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 ความมุ่งหมายของงานปกครองนักเรียน

ความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน ได้กำหนดไว้ดังนี้

กนก จันทร์ขจร (ม.ป.ป. : 339) ได้สรุปปรัชญาและความมุ่งหมายการปกครองนักเรียนไว้ว่า การปกครองนักเรียนเป็นงานเสริมปกครองดูแล เพื่อให้เกิดความราบรื่นช่วยให้งานหลัก งานสำคัญของโรงเรียน คือ การเรียนการสอนสามารถดำเนินไป ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร และจุดมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ ให้คณะครูอาจารย์และนักเรียน ได้มีกิจกรรมการเรียนการสอนเต็มเวลา เต็มหลักสูตร เต็มความสามารถ โดยมีปรัชญาการดำเนินงานปกครองว่า “คนในองค์การในโรงเรียนมีทั้งคนดีและคนเลว งานปกครองมิใช่แต่เพียงควบคุม ดูแล อบรมว่ากล่าวตักเตือน และลงโทษ ให้อยู่ในระเบียบวินัยเท่านั้น แต่ต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้คนดีมีความเจริญงอกงาม ดูแลให้ทุกคนมีวินัยในตนเอง (Self Discipline) ควบคุมตนเองให้ดี เป็นคนดีที่นักเรียนมุ่งหวัง”

การปกครองนักเรียนเป็นงานที่กว้างขวางมาก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน ดังนั้น การดำเนินงานปกครองนักเรียน ของแต่ละโรงเรียนย่อมมีความแตกต่างกันแต่เป้าหมายของการปกครองนักเรียนอย่างแท้จริงนั้น มีความมุ่งหมายที่ตรงกัน ดังที่กรมสามัญศึกษา (2520 : 42) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน ไว้ว่า

1. เพื่อปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด
2. เพื่อให้รู้ความเคลื่อนไหวของนักเรียน
3. เพื่อให้เป็นผู้ใกล้ชิดพอที่นักเรียนจะระบายความคิด และความทุกข์ได้
4. เพื่อช่วยป้องกันเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้น และถ้าเกิดขึ้นแล้วจะช่วยระงับ

เหตุการณ์เหล่านั้น

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2523 : 27) ได้กำหนดความมุ่งหมายของงานกิจการนักศึกษาไว้ว่า โดยทั่วไป วัตถุประสงค์ของงานกิจการนักศึกษา ที่สำคัญมีอยู่สองประการคือช่วยให้นักศึกษาพร้อมที่จะศึกษาเล่าเรียน และช่วยพัฒนานักศึกษาในด้านความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่งเสริมพลานามัย ปลูกฝังคุณธรรม พัฒนาคติภพนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาได้ศึกษาสำเร็จเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะเป็น ผู้ที่มีประโยชน์ต่อชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ (2524 : คำนำ) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม งานปกครองนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเน้นในเรื่องต่อไปนี้
 - 1.1 ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 - 1.2 การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - 1.3 การส่งเสริมวัฒนธรรม และสังคมของชาติ
 - 1.4 การขจัดสิ่งที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ รวมทั้งป้องกันและ
 - ต่อต้านยาเสพติด
 - Rajabhat Mahasarakham University
 - 1.5 การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
 - 1.6 การสร้างสรรค์ความสามัคคี
 - 1.7 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการใช้วิจารณญาณ
 2. เพื่อเสริมการศึกษาในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนา ร่างกาย จิตใจ และอารมณ์
 3. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์ และเพลิดเพลิน
 4. เพื่อสนองความต้องการของนักเรียนนักศึกษา ส่งเสริมความสามารถ ความสนใจในด้านอื่น ๆ นอกเหนือไปจากการเรียนวิชาการ
 5. เพื่อสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนนักศึกษาและ ระหว่างนักเรียนนักศึกษาด้วยกันเอง
 6. เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 7. เพื่อลดปัญหาของสังคมอันเกิดจากพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษา
- ที่แสวงหาการยอมรับของสังคมในทางที่ผิด

พนอม แก้วกำเนิด (2528 : 36) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของงานกิจการนักศึกษาไว้ว่า งานฝ่ายกิจการนักศึกษา จะต้องมุ่งป้องกันปัญหาอันอาจเกิดแก่นักศึกษาหากป้องกันปัญหาไม่เป็นผลสำเร็จ ฝ่ายกิจการนักศึกษาจะต้องช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่นักศึกษา

วิชัย แข่งขัน และทองคูณ หงส์พันธ์ (2528 : 16-17) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของงานกิจการนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาไว้ 3 ประการ คือ

1. มุ่งสร้างนักศึกษา มุ่งที่จะสร้างคนให้มีความเป็นอิสระแก่ตนคือประกอบกิจกรรมใด ๆ ได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องไปพึ่งพาอาศัยใครมากนัก ต้องพึ่งพาอาศัยความสามารถของตนเอง และสติปัญญาของตนเอง ให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จตามสาขาวิชาที่ตนเองเรียน หรือในสังคมที่ตนอยู่ คือสามารถพัฒนาตนไปสู่อิสระ (Autonomy) พร้อมทั้งจะทำงานได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุ มีผล
2. มีสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อนฝูงและคนอื่น ๆ รวมทั้งพ่อแม่ และบุคคลในครอบครัว
3. มีจุดมุ่งหมายเฉพาะตนในการปฏิบัติการในสังคมนั้น ๆ

กรมสามัญศึกษา (2530 : 1) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจและเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ดำรงไว้ และส่งเสริมวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
6. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และสร้างเสริมความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมอันดีงาม

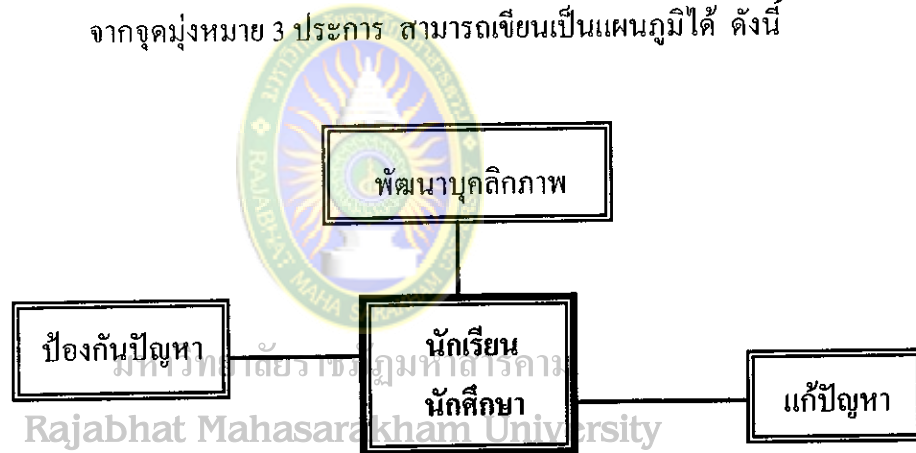
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

เสรีวิทย์ สุภเมธี (2531 : 6-7) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของงานกิจการนักศึกษาไว้

ดังนี้

1. มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา
2. มุ่งช่วยแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษา
3. มุ่งช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษา

จากจุดมุ่งหมาย 3 ประการ สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงความมุ่งหมายของกิจการนักเรียนนักศึกษา

เฟรดเดอริก (Frederick. 1959 : 51-52) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดงานกิจการนักเรียนนักศึกษา ไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนนักศึกษา สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

2. เพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
3. เพื่อให้รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน
4. เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนักเรียนนักศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. เพื่อให้สำนึกในการปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ
6. เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของนักเรียนนักศึกษา
7. เพื่อส่งเสริมแรงขับที่เป็นพื้นฐานในการศึกษา
8. เพื่อเสริมสร้าง และพัฒนาความสามัคคีในสถาบันการศึกษา

ไอแซกเซน (Isaksen. 1965 : 503) มีความเห็นว่า ความมุ่งหมายเบื้องต้นของ

กิจการนักเรียนก็คือ การช่วยให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จในทุกด้าน ในขณะที่เข้ามาอยู่ในระบบการศึกษาของโรงเรียน และในความมุ่งหมายที่กว้างกว่านั้น คือ การมุ่งช่วยเหลือให้นักเรียนให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งหมดโดยช่วยให้ได้รับความสำเร็จในการรู้จักตนเอง เชื่อมั่นในตนเอง และสามารถนำตนเองได้ในระดับหนึ่ง

ทิกเคอร์ริง (Chickering, 1969 : 24) ได้กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนนั้น มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อช่วยป้องกันปัญหาอันจะเกิดแก่นักศึกษา ช่วยแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นแก่นักศึกษา และอีกประการคือ เพื่อช่วย “พัฒนา” นักศึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งในด้านการพัฒนานี้สามารถแยกได้เป็น 7 ประการ คือ

1. ทางด้านสมรรถภาพ
2. ทางด้านอารมณ์
3. ทางด้านความเป็นผู้มีอิสระเสรีในตน
4. ทางด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคนอื่น
5. ทางด้านการวางจุดมุ่งหมายในชีวิต
6. ทางด้านเอกลักษณ์เฉพาะตน
7. ทางด้านความมั่นคงของจิตใจ

ความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน โดยสรุป เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ และเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของนักเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียนและส่งผลต่อความรู้ความสามารถของนักเรียนให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้น

2.4 หลักการและแนวทางในการดำเนินงานปกครองนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2530 : 20-23) ได้ให้หลักการเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองนักเรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะงานปกครอง

งานปกครองนักเรียนเป็นส่วนหนึ่ง ของการบริหาร โรงเรียนที่ส่งผลไปยังการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน สร้างเสริมให้มีความประพฤติ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไปในอนาคต งานปกครองนักเรียนมีลักษณะเป็นงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้

นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนานักเรียน ให้มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ ตามที่กำหนดให้ไว้ในหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1.1 ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัวและสังคม

1.2 ความเคารพต่อกฎหมาย และกติกาของสังคม รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีหลักการและเหตุผล ใช้สิทธิเสรีภาพของตนในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย ศาสนา และจริยธรรม

1.3 มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้และเลื่อมใส ในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เสียสละเพื่อส่วนรวม ตลอดจนการร่วมกันธำรงรักษาความปลอดภัย และความมั่นคงของประเทศ

2. ขอบข่ายของการปกครองนักเรียน

งานปกครองมีความขอบข่าย ครอบคลุมในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ควบคุมดูแลนักเรียน ในด้านความประพฤติ การปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ด้วยการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

2.2 เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้มีการพัฒนายิ่งขึ้นต่อไป

2.3 รักษาความปลอดภัย และดูแลสวัสดิภาพของนักเรียน

2.4 รักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน

2.5 ดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ

3. ความสำคัญของการปกครอง

การบริหารงานปกครองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อทางโรงเรียน ดังนี้

3.1 ทำให้ความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ด้วยดี

3.2 ส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตน

เต็มตามศักยภาพ และมีคุณธรรม จริยธรรม ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.4 นักเรียนที่มีปัญหาต่างๆ ได้รับการช่วยเหลือ และแก้ไขพฤติกรรม ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3.5 บุคลากรในโรงเรียน รู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักการให้และการรับ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับ

3.6 บุคลากรของโรงเรียน เข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและทำหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง

4. ลักษณะการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง

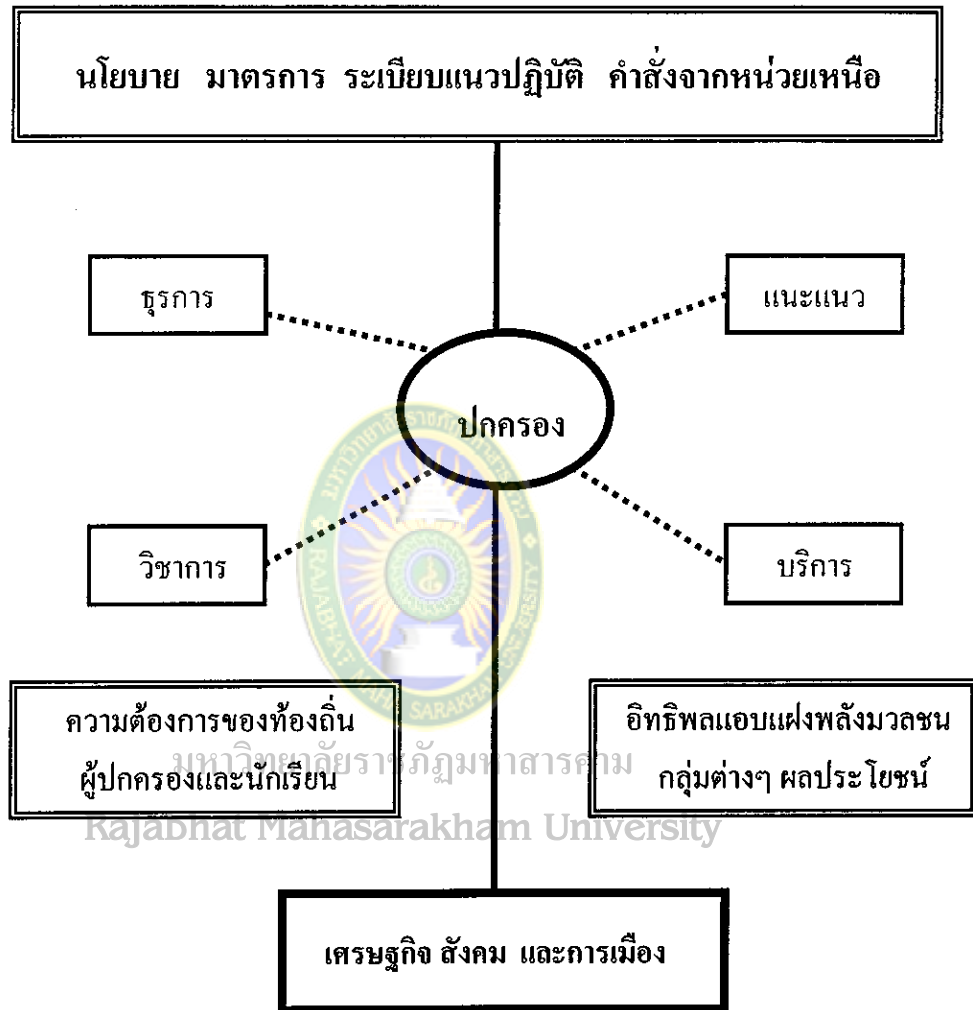
งานปกครองนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของหัวหน้าสถานศึกษา และมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการปกครองนักเรียน มีส่วนสัมพันธ์ กับงานการเรียนการสอน หรือฝ่ายวิชาการและงานแนะแนวนักเรียน ขณะเดียวกันก็ยังเป็นงานที่มีส่วนสนับสนุน การปฏิบัติงานของฝ่ายธุรการ บริการอีกด้วย อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนั้นควรคำนึงและพิจารณาถึงตัวแปร ภายนอกโรงเรียนคือ

4.1 นโยบาย มาตรการ ระเบียบ แนวปฏิบัติ และคำสั่งจากหน่วยเหนือ

4.2 ความต้องการของท้องถิ่น

4.3 ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

4.4 อิทธิพลแอบแฝง พลังมวลชนกลุ่มต่าง ๆ และผลประโยชน์

แผนภูมิที่ 2 แสดงขอบข่ายงานปกครองนักเรียนในระบบโรงเรียน

งานปกครองนักเรียน เป็นหน่วยปฏิบัติงานแนวหน้าเช่นเดียวกับงานวิชาการ และงานแนะแนว ผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานกับนักเรียนสูงมาก มีการร่วมมือ ประสานงาน และทำงานมุ่งไปสู่จุดหมายที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพที่แต่ละคนมี ต้องผลักดันให้นักเรียนไปสู่จุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้ได้ งานปกครอง งานวิชาการและงานแนะแนวจึงมีส่วนผสมผสานและสัมพันธ์กันมาก มีการวางแผนจัดโครงการ กิจกรรม และแผนปฏิบัติการร่วมกัน คือการปฐมนิเทศนักเรียน การจัดอบรมนักเรียน การพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน การพิจารณาสงเคราะห์นักเรียนการติดตามนักเรียนที่มีปัญหา การพบปะผู้ปกครอง การเยี่ยมนักเรียนที่บ้าน สำหรับงานปกครองนักเรียนกับงานฝ่ายสนับสนุนการสอน คือ การบริหาร บริการและ

บุคลากรนั้น มีความสัมพันธ์กัน โดยงานปกครองมีส่วนช่วยในการดำเนินงานต่าง ๆ เช่นดูแลความเรียบร้อยของนักเรียนขณะที่มีการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละฝ่าย และควบคุมการจัดกิจกรรมให้ดำเนินการตามโครงการที่ตั้งไว้

5. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานปกครองนักเรียน

เพื่อให้นักเรียนได้มีผู้ปกครองดูแล แทนบิดา มารดา ตลอดระยะเวลาที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน ภายใต้ระเบียบวินัยที่กำหนดไว้ อย่างมีความสุขและปลอดภัยพอสมควร

6. นโยบายการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง

ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานฝ่ายปกครองที่ตั้งไว้เสมอ การปฏิบัติงานปกครองนักเรียน จึงมีทั้งการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนที่วางไว้ คณะครู/อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในฝ่ายปกครอง จึงไม่เพ่งเล็งคอยเฝ้า คอยจับ คอยไล่ เยี่ยงตำรวจ หรือคอยตัดสินลงโทษเหมือนผู้พิพากษา แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องเอาใจใส่ดูแล ซึ่แนะ แนะนำ และสนับสนุน ให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องและพึงประสงค์ ละเว้นในการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และขัดต่อระเบียบวินัยของโรงเรียน และสังคมส่วนรวม

7. หลักในการปกครอง

ในการปกครองนักเรียนนั้น จะต้องดำเนินการตามหลัก 2 ประการ คือ

7.1 หลักการควบคุม โดยใช้กฎระเบียบข้อบังคับ เป็นเครื่องมือในการควบคุมนักเรียนทุกคนในโรงเรียน เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ เมื่อมีผู้กระทำผิดไปจากข้อตกลงนั้น ต้องมีการว่ากล่าวตักเตือนและลงโทษ ตัดคะแนนความประพฤติ

7.2 หลักการพัฒนาส่งเสริม ด้วยการจัดสภาพแวดล้อม หรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน เพื่อกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การจัดสภาพแวดล้อมที่มีประโยชน์ จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความถนัด ความสามารถพิเศษ ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึก และมองเห็นคุณค่า เกิดแรงจูงใจที่จะประพฤติดี

การนำหลักการทั้งสองประการมาใช้ ในการปกครองนักเรียนนั้น จะคำนึงถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่ต้องการแก้ไข ควบคุม เสริมสร้าง ซึ่งสาเหตุของพฤติกรรม อาจมาจากสิ่งแวดล้อม คือ สภาพสังคม สภาพครอบครัว และสภาพในโรงเรียน หรืออาจเกิดจากตัวเอง ในการแก้ไขต้องหาสาเหตุก่อน แล้วหาวิธีแก้ไข โดยคำนึงว่า พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ พฤติกรรม

อย่างเดียวกันมาจากหลายสาเหตุ สาเหตุอย่างเดียว อาจเกิดพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง นอกจากนี้
อย่าทำให้เด็กที่ยังไม่มีปัญหา มีปัญหาขึ้นมา โดยการใช้วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้องตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาให้รู้ว่าเด็กมีปัญหาอะไร
2. วิเคราะห์หาสาเหตุปัญหา
3. หาวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม

จากที่กล่าวมา หลักการและแนวทางในการดำเนินงานปกครอง สรุปได้ว่า เพื่อเป็นการ
ส่งเสริมและพัฒนา พฤติกรรมของนักเรียน ให้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรม
ที่พึงประสงค์ ตลอดจนสนองนโยบายของรัฐก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม

2.5 บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง

หน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองนักเรียนนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพความ
เหมาะสมของแต่ละโรงเรียน เพราะเหตุว่าโรงเรียนแต่ละแห่งนั้นย่อมมีสภาพสิ่งแวดล้อมปริมาณ
งานที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการสัมมนาของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายปกครองของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้เสนอเกี่ยวกับหน้าที่ของฝ่าย
ปกครองไว้ดังนี้(กรมสามัญศึกษา. 2520 : 14-17)

1. เกี่ยวกับการรักษาความเรียบร้อยภายในโรงเรียน ได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการ
ฝ่ายปกครองเพื่อเป็นแกนกลางและรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อย
ภายในโรงเรียน
2. งานเกี่ยวกับการสร้างวินัยของนักเรียน ซึ่งได้แก่
 - 2.1 การอบรมชี้แจงและแนะนำให้นักเรียนเข้าใจในกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ
 - 2.2 การติดต่อประสานงานกับครู/อาจารย์ประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ครูหัวหน้าระดับ
หัวหน้าคณะ หัวหน้าฝ่ายแนะแนว เพื่อแก้ปัญหาและการปฏิบัติตน ของนักเรียนเพื่อให้ถูกต้องตาม
ระเบียบข้อบังคับและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้
 - 2.3 การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติที่
ผิดระเบียบของนักเรียน
 - 2.4 การควบคุมดูแลการกวดขันให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และ
กฎเกณฑ์ต่างๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องการแต่งกายเครื่องแบบนักเรียน เป็นต้น
3. การรักษาวินัยของนักเรียน การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับของ

โรงเรียนซึ่งมักจะมีนักเรียนประพฤติผิดเป็นประจำ และเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครอง ที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่

- 3.1 การสอบสวนข้อเท็จจริง
- 3.2 การตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนพิจารณา โทษทางวินัย
- 3.3 การลงโทษซึ่งจะใช้ระเบียบว่าด้วยการลงโทษของกระทรวงศึกษาธิการ
- 3.4 การติดต่อประสานงานกับครู/อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน

ซึ่งได้แก่ ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายบริการ ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายโรงเรียนกับชุมชนและฝ่ายแผนงานและบริหารทั่วไป

4. งานสวัสดิการของครูและนักเรียน การเอาใจใส่ ในการจัดสวัสดิการ ให้ความสะดวกแก่นักเรียนเป็นเรื่องจำเป็นที่จะช่วยในเรื่องความสงบเรียบร้อยและความมีวินัยของนักเรียนได้มาก เช่น ความสะอาดของบริเวณอาคารสถานที่ การจัดการควบคุมการจำหน่าย อาหารในโรงเรียนให้มีคุณค่า

งานฝ่ายปกครองเป็นงานที่มีพระเดชมาก และเป็นหัวใจของโรงเรียน หน้าที่ของฝ่ายปกครองก็คือ การอบรมดูแลนักเรียนในเรื่องความประพฤติ วัฒนธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ความรักโรงเรียน ความรักประเทศชาติ ฝ่ายปกครองจะต้องมีหน้าที่ให้นักเรียนรักโรงเรียน ต้องมีจุดรวมของโรงเรียน คือ

1. บัตรประจำตัวนักเรียน
2. ใบสัญญาผู้ปกครอง ใบภาคทัณฑ์ ใบทัณฑ์บน
3. จดหมายต่าง ๆ ถึงผู้ปกครอง
4. ระเบียบต่าง ๆ และคู่มือผู้ปกครอง
5. สถิติเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย จำนวนนักเรียนที่ติดยาเสพติด

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2520) ได้วางขอบข่ายงานของฝ่ายปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ ดังนี้

1. งานควบคุมและป้องกันความประพฤติของบุคลากร โดยการดำเนินงานเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันความประพฤติของบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่ต้องการของประชาชน
 - 1.1 การจัดหาและรวบรวมระเบียบ ข้อบังคับของราชการ ที่เกี่ยวกับความประพฤติ ระเบียบวินัย ของบุคลากรในสถานศึกษา

1.2 การจัดทำระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาขึ้น โดยเฉพาะ ให้สอดคล้องกับข้อบังคับของทางราชการและเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.3 การเผยแพร่ข้อบังคับของราชการและระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาให้เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ทั้งบุคลากร ในสถานศึกษาและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.4 การดำเนินงานตามระเบียบข้อบังคับทางราชการและระเบียบของสถานศึกษาให้มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริง

2. งานส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัย โดยดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัยของบุคลากรในสถานศึกษา

2.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความประพฤติ และระเบียบวินัยของบุคลากรในสถานศึกษา หรือการร่วมมือกับสถาบันอื่น

2.2 การจัดหาและรวบรวมเอกสารที่มีคุณค่า ในด้านการส่งเสริมความประพฤติและระเบียบวินัย พร้อมทั้งการสร้างแรงจูงใจ ให้บุคลากรในสถานศึกษาได้ศึกษาหาความรู้จากเอกสาร และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2.3 การให้เกียรติยศ ชื่อเสียง และคำยกย่องสรรเสริญ แก่บุคลากรผู้ประพฤติดีมีระเบียบ วินัยเพื่อเป็นตัวอย่างแก่บุคคลโดยทั่วไป

3. งานแก้ไขความประพฤติและระเบียบวินัยของบุคลากร ซึ่งการดำเนินงานเพื่อการแก้ไขความประพฤติและระเบียบวินัยของบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ อันเป็นที่มาของความประพฤติที่ไม่พึงประสงค์ของบุคลากรในสถานศึกษา

3.2 การขอความร่วมมือหรือให้ความร่วมมือแก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ เอกชนและบุคคล เกี่ยวกับการแก้ไขความประพฤติ และระเบียบวินัยของบุคลากรในสถานศึกษา

3.3 การกำหนดมาตรการและวิธีการ เพื่อการแก้ไขความประพฤติ และระเบียบวินัยของบุคลากรในสถานศึกษา โดยไม่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

3.4 การดำเนินงาน โดยการใช้มาตรการและวิธีการในการแก้ไขความประพฤติ และระเบียบวินัย ของบุคลากรในสถานศึกษา ต้องมีผลบังคับใช้อย่างแท้จริงและเป็นไปด้วยความยุติธรรม

4. งานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

กรมสามัญศึกษา (2540 : 42 - 47) ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายปกครอง
2. อบรมศีลธรรมจรรยา มารยาทขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
3. ปฏิบัติตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินขับเคลื่อนยาเสพติด
5. ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. วางแผนและควบคุมปัญหาการมาโรงเรียนของนักเรียน
7. วางแผนและจัดให้มีการรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการปกครองให้เป็นปัจจุบัน
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมา บทบาทและหน้าที่ของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง สรุปได้ว่าเป็นงานที่ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้มีความประพฤติดี มีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ดูแลสวัสดิการด้านความปลอดภัย ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องกับงานฝ่ายปกครอง

2.6 หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ฝ่ายปกครอง

ฝ่ายปกครองเป็นฝ่ายที่มีความรับผิดชอบต่อการที่จะปลูกฝังและส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัยและปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามของประเทศ งานในฝ่ายปกครองจึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะทำให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และเป็นที่ยอมรับของสังคม

รุ่งทิวา จักร์กร (2526 : 195-196) กล่าวว่า เด็กนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น ครูจึงทำหน้าที่และความรับผิดชอบ ที่จะทำให้เด็กผ่านระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากเด็กวัยรุ่นไปเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีบทบาทความรับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

1. ให้เหตุผลชี้แจงให้เด็กเข้าใจอย่างถูกต้อง เด็กวัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรงอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ การปกครองเด็กวัยรุ่นนี้จึงต้องให้เหตุผลชี้แจงให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ซึ่งนอกจากมีผลด้านการปกครองแล้ว ยังช่วยให้เด็กเป็นคนมีนิสัยรักเหตุผล

2. มอบงานให้รับผิดชอบ เด็กในวัยนี้ชอบอิสระ มีความรับผิดชอบให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน เกิดความภาคภูมิใจในการได้รับการไว้วางใจในขณะเดียวกันครูควรอธิบายให้เด็กเห็นคุณค่าของการทำงาน โดยครูให้การแนะแนวและควบคุมดูแลในการทำงานให้ได้ผลดี วิธีการเช่นนี้จะส่งเสริมความคิด ความสามารถ และฝึกความรับผิดชอบในการตัดสินใจด้วยตนเอง

3. ปกครองด้วยความละมุนละม่อม เด็กวัยนี้มีความสะเทือนใจง่ายเพราะว่าอารมณ์หุนหัน การปกครองต้องเป็นไปโดยละมุนละม่อม ใช้เหตุผลประกอบไม่บังคับเกี่ยวข้องต่างๆ อันจะก่อให้เกิดความแค้นเคืองหรืออับอายจนเกินไป

4. ปกครองด้วยตัวอย่างอันดี และด้วยความเสมอภาค เด็กวัยนี้อารมณ์หวั่นไหวไม่แน่นอน การปกครองของครูควรเป็นไปในทางส่งเสริมให้เด็กเกิดความไว้วางใจและนับถือตัวครู ให้เด็กเกิดความรู้สึกปลอดภัยและเข้าใจในความประพฤติของครูด้วย

5. ส่งเสริมวินัยของตนเอง เนื่องจากเด็กวัยนี้พอจะรู้จักรับผิดชอบชั่วดีและเข้าใจคำสั่งสอนของครู จึงควรอธิบายให้เด็กเห็นคุณค่าของการประพฤติดีและโทษของการประพฤติชั่ว เด็กจะสำนึกการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ให้เด็กมีโอกาสกระทำกิจกรรมที่รับผิดชอบและฝึกฝนการปกครองตนเองอยู่เสมอ

6. ในด้านการเรียน เด็กในวัยนี้ใช้เวลาเล่าเรียนได้ยาวนาน เพราะเด็กมีความอดทนและความสนใจมากขึ้น การสอนโดยมุ่งถึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็กเป็นสิ่งที่ครูควรยึดปฏิบัติเป็นแนวทางพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของเด็กให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ทำให้การเรียนการสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 : 250) โดย กล้า ทองขาว

กล่าวว่าภารกิจด้านการปกครองนักเรียน นับเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของครูสายบริหารทั้งนี้จากการพรรณงานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครูสายบริหารในโรงเรียนที่เกณฑ์มีตำแหน่งผู้ช่วยได้ 4 คน ผู้ช่วยฝ่ายปกครองมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

1. อบรมศีลธรรม จรรยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
2. ปกครองดูแล ให้ความอบอุ่นและความปลอดภัยแก่นักเรียนในขณะที่อยู่ในโรงเรียน

โรงเรียน

3. ให้คำแนะนำในด้านความประพฤติของนักเรียนและครูให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและระเบียบประเพณีที่ตนสังกัดอยู่

4. วางแผน ควบคุมและแก้ปัญหาการมาโรงเรียนของนักเรียน

5. วิเคราะห์และวิจัยปัญหาของนักเรียนที่มีปัญหารายบุคคลเพื่อประสานงานกับฝ่ายแนะแนว ให้นักเรียนประสบความสำเร็จตามอัตรภาพ

6. วางแผนติดตามผลนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วเพื่อปรับปรุงด้านการปกครองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

7. วางแผนและจัดให้มีการรวบรวมข้อมูล สถิติเกี่ยวกับการปกครองให้เป็นปัจจุบัน เพื่อป้องกัน / แก้ปัญหาและนำไปใช้ในการแนะแนว

8. ประสานงานกับผู้ปกครองและร่วมมือกันแก้ปัญหาของนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ เห็นสมควรให้มีการจัดตั้งอาจารย์ฝ่ายปกครองตามโรงเรียนต่างๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อแก้ไขและควบคุมความประพฤติของนักเรียน โดยใกล้ชิดและเพื่อส่งเสริมระบอบการปกครอง ของโรงเรียนตามแนวคิดที่เหมาะสมยิ่งขึ้น กำหนดหน้าที่ฝ่ายปกครอง ดังนี้

หน้าที่ของอาจารย์ฝ่ายปกครอง มีดังนี้

1. เข้าถึงนักเรียนทุกคน รู้จักนักเรียน ตลอดจนประวัติ
2. รู้จิตใจของนักเรียนและรู้จิตใจของนักเรียนที่มีปัญหา
3. ช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน
4. ควบคุมความประพฤตินักเรียน โดยทั่วไป
5. ติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนตาม โอกาส
6. ติดต่อกับอาจารย์ฝ่ายปกครองใน โรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนอื่น
7. ร่วมมือประสานงานกับครูอย่างสนิทสนม เพื่อช่วยให้นักเรียน

ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม

8. เข้าใจนโยบายและปรัชญาของ โรงเรียน

คุณสมบัติของอาจารย์ฝ่ายปกครอง มีดังนี้

1. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เช่น
 - 1.1 วุฒิภาวะ
 - 1.2 มีประสบการณ์ทั้งในด้านการสอนและชีวิตพอสมควร
 - 1.3 มีชีวิตที่มั่นคงทั้งการงานและครอบครัว
 - 1.4 เป็นผู้ที่มีบุคคลอยากเข้าใกล้และเข้ากับบุคคลอื่นได้ดี
 - 1.5 มีความเห็นอกเห็นใจ

- 1.6 มีอารมณ์หนักแน่น
 - 1.7 เป็นผู้ที่ขอมเสียดละ
 - 1.8 เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการแต่งกาย การพูดและความประพฤติ ฯลฯ แม้เมื่ออยู่นอกโรงเรียน
2. มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ปกครอง
 3. สมควรใจปฏิบัติในหน้าที่อาจารย์ฝ่ายปกครองอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวมา หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ฝ่ายปกครอง สรุปได้ว่าเป็นงานต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนให้คำปรึกษา และประสานงานกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาของนักเรียน

2.7 บทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครอง

กรมสามัญศึกษา (2531:ร14-15) ได้กำหนดบทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครองที่จะทำงานด้านการปกครองโดยเฉพาะในโรงเรียนได้เป็นผลสำเร็จนั้น จากคู่มือครูความรู้พื้นฐานในการปกครองนักเรียนบทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครองในสถานการณ์ปัจจุบันไว้ว่า ต้องมีความรู้และประสบการณ์ คือ

1. รู้ระเบียบปฏิบัติราชการ ระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนขอบเขตและอำนาจหน้าที่ของครู โดยเฉพาะครูผู้ปกครอง การที่จะมีสิ่งดังกล่าวข้างต้นได้ก็ต้องมีการศึกษาหาความรู้ อย่างสม่ำเสมอและศึกษาให้รู้จริง เพื่อจะช่วยให้เราตัดสินใจแก้ปัญหาได้ถูกต้องส่วนประสบการณ์ นั้นถ้าตัวเองไม่มีหรือยังไม่มีพอ ก็ควรสอบถามจากผู้รู้จริง หรือผู้ที่จะให้คำแนะนำในทางที่ถูก ที่ควรได้ เช่น ผู้อำนวยการ ครูใหญ่ ครูอาวุโสในโรงเรียน
 2. จะต้องรู้หลักการปกครอง ควรพยายามศึกษาถึงหลักต่าง ๆ ที่นักปกครองที่ดีควรจะต้องทราบ
 3. รู้หลักจิตวิทยาเฉพาะ จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กเล็ก วัยรุ่น
 4. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การชนะใจและครองใจคน
 5. รู้สภาพสังคมปัจจุบัน เพื่อจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ทาง การปกครองนักเรียน สภาพของสังคมไทยที่เป็นอยู่จะเป็นลักษณะดังต่อไปนี้ คือ
- 5.1 สังคมไทยประกอบด้วยคนชาติเดียวกันและนับถือศาสนาเดียวกันเป็นส่วนใหญ่

5.2 เป็นสังคมที่มีกฎเกณฑ์มากมาย ยึดหยุ่นได้ ไม่เคร่งครัดในบางเรื่องจนเกินไปนัก การกระทำอะไรก็ตามส่วนมากมักไม่มีการต่อเนื่อง ขอมรับวัฒนธรรมต่างชาติได้ง่าย

5.3 คนไทยมีลักษณะพิเศษอยู่หลายอย่าง เช่น สันโดษ ไม่จริงจัง บางเรื่องไม่กระตือรือร้นพอใจอะไรง่าย ๆ เกินไป

ปัจจุบันอาจารย์ฝ่ายปกครองควรจะมีบทบาทดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องมีการจัดระบบการปกครองภายในเรื่องการดูแลความประพฤตินักเรียนให้มีประสิทธิภาพ เช่น มีคณะทำงานประกอบด้วยครูและนักเรียนที่จะทำงานให้ครูผู้ปกครอง
2. พยายามอบรมนักเรียนให้เข้าใจสิทธิหน้าที่ในฐานะเป็นนักเรียนเยาวชนของชาติ รู้จักหน้าที่ สิทธิและหน้าที่ในฐานะที่เกิดมาเป็นไทย
3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนสร้างสรรค์ รักษาเอกลักษณ์ของไทย ฝึกนิสัยนักเรียนให้เป็นคนมีนิสัย ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อครอบครัว และต่อสังคม
4. พยายามปกครองนักเรียนโดยใช้หลักพระคุณมากกว่าพระเดช และอย่างมีธรรมะประจําใจ หรือใช้ระบบพ่อแม่ปกครองลูกให้ความเห็นใจและเข้าใจนักเรียน
5. เมื่อนักเรียนผิดพลาด อย่าใช้การลงโทษ การซ้ำเติม เพื่อเป็นการแก้ปัญหาควหาวิธีอื่น ๆ ก่อน การลงโทษให้เป็นวิธีสุดท้าย
6. อาจารย์ฝ่ายปกครองควรจะเป็นผู้ที่เก็บความลับเก่ง อย่าถือว่าเป็นผู้กุมความลับแล้วใช้เรื่องนี้ข่มขู่นักเรียน
7. ควรพยายามศึกษานักเรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิด สร้างความเชื่อถือให้กับเด็ก ควรพยายามทำตัวเป็นที่ปรึกษามากกว่าเป็นผู้ควบคุม
8. อาจารย์ฝ่ายปกครองควรมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครู Home-Room ครูประจำวิชา เพื่อผลในการศึกษานักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2530 : 42) ได้สรุปบทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครองดังนี้

1. การเข้าถึงนักเรียนทุกคน รู้จักนักเรียน ตลอดจนประวัติ
2. การรู้จักใจของนักเรียนและรู้จักใจของนักเรียนที่มีปัญหา
3. ช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน
4. การควบคุมความประพฤติของนักเรียนโดยทั่วไป
5. การติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนตามโอกาส
6. การติดต่อกับผู้ปกครองในโรงเรียนเดียวกันและโรงเรียนอื่น ๆ

7. การร่วมมือประสานงานกับครูทุกคนอย่างสนิทสนม เพื่อช่วยให้นักเรียน
ประพฤตินสิ่งที่ดีงาม
8. เข้าใจนโยบายและปรัชญาของโรงเรียน
9. การป้องกันและแก้ไขในการติดยาเสพติดให้โทษ
10. การป้องกันและแก้ไขนักเรียนไม่ให้เข้าไปมั่วสุมนในแหล่งอบายมุขและแหล่ง
มั่วโลเกีย
11. การป้องกันและแก้ไขการก่อการวิวาทภายในโรงเรียนและการยกพวกก่อ
การวิวาทกับโรงเรียนอื่น

บทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครองที่มีต่อผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์

การปกครองนักเรียนจะบรรลุวัตถุประสงค์ ในการป้องกัน แก้ไข และพัฒนา
พฤติกรรมนักเรียนได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งในหน่วยงานภายในโรงเรียน
และนอกโรงเรียน บทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครองต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันดังที่ เสรี ลาซโรจน์
(2531 : 137) ได้กล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ของหน่วยงานในโรงเรียนไว้ว่า ความสัมพันธ์
ของหน่วยงานนั้นจะเห็นวปฏิบัติการณ์แนวหน้า คือ งานปกครอง งานแนะแนวและงานวิชาการ
ผู้ปฏิบัติงานในสามฝ่ายนี้จะต้องทำงานคลุกคลีกับนักเรียนสูงมาก จะต้องร่วมมือประสานงานและ
ทำงานมุ่งไปสู่จุดหมายเดียวกัน คือมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพที่แต่ละ
คนมี นั่นคือจะต้องพยายามออกแรงกาย แรงความคิดผลักดันนักเรียนให้เคลื่อนไปสู่จุดหมายของ
หลักสูตรที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะงานปกครองกับงานแนะแนวจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาก
กว่าฝ่ายงานอื่น หัวหน้าสถานศึกษาจึงควรกำหนด ให้ฝ่ายแนะแนวกับฝ่ายปกครองจัดโครงการ
กิจกรรม หรือทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน เช่น การปฐมนิเทศนักเรียน การจัดโครงการอบรมและ
พัฒนาบุคลิกภาพ การพิจารณาสงเคราะห์นักเรียน การติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา รวมไปถึง
ถึงการพบปะและการเยี่ยมนักเรียนที่บ้านด้วย

จากคู่มือการปกครองนักเรียนของกรมสามัญศึกษา ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์
ระหว่างคณะกรรมการฝ่ายปกครองกับผู้บริหารโรงเรียนไว้ว่า เป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียน
ในด้านการให้ข้อมูลข้อเสนอแนะ เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนากิจกรรม
นักเรียนตลอดจนให้ข้อมูลเพื่อประกอบการวินิจฉัยของผู้บริหารโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา 2530
: 34) และจากเอกสารเล่มเดียวกันนี้ ได้กล่าวถึงงานปกครองกับความสัมพันธ์กับหน่วยงานและ
บุคคลที่เกี่ยวข้องคือครู/อาจารย์ในโรงเรียน ไว้ดังนี้

ครูผู้สอนแต่ละรายวิชานอกจากจะสอนเน้นด้านความรู้ในวิชานั้น ๆ แล้ว ยังจำเป็นต้องปลูกฝังความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรักษาความสะอาดและคุณธรรมอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการวางตนในสังคมไทยด้วย ดังนั้นครูผู้สอนจำเป็นต้องมีข้อมูลด้านพฤติกรรมนักเรียนไว้เพื่อร่วมมือกับฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะคะแนนที่ประเมินด้านจิตพิสัยควรเก็บรวบรวมเป็นข้อมูลรายละเอียดของนักเรียนแต่ละคน ดังนั้นฝ่ายปกครองสามารถใช้ข้อมูลจากครูผู้สอนเพื่อประโยชน์ในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาความประพฤตินักเรียนได้เป็นอย่างดี

2. ฝ่ายธุรการ

ฝ่ายธุรการสามารถให้การสนับสนุนงานปกครอง ในด้านการเบิกจ่ายพัสดุ ครุภัณฑ์ การซ่อมแซมบำรุงรักษา รวมทั้งสวัสดิการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นที่ปรึกษา ในด้านการเบิกจ่ายเงินให้ถูกต้องตามระเบียบ เพื่อความสะดวกต่อการดำเนินงานตามโครงการของฝ่ายปกครอง

3. ฝ่ายบริการ

งานที่จัดให้อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายบริการ เช่น งานอนามัยโรงเรียน งานโภชนาการ งานแนะแนว งานกิจกรรมนักเรียน การควบคุมดูแลคนงานภารโรง เป็นต้น สามารถให้การสนับสนุนและส่งเสริมงานปกครองได้เป็นอย่างดี เช่น ฝ่ายบริการสามารถจัดโครงการรักษาความสะอาด โครงการประหยัดไฟและรักษาทรัพยากรของโรงเรียนและฝ่ายนี้ยังสามารถสนับสนุนด้านบุคลากรการจัดคนงานภารโรง ช่วยงานตามที่ฝ่ายปกครองขอความช่วยเหลือ

กล่าวโดยสรุป บทบาทของอาจารย์ฝ่ายปกครอง เป็นผู้ที่ทำให้คำปรึกษา ฝึกอบรมความระเบียบวินัย เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนฝึกฝนให้นักเรียนเป็นมัธยัสถ์ ขยัน อดทน ความรับผิดชอบตนเอง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ชัยยุทธ ศรีขจร (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 3 พบว่าหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย

1. การควบคุมและป้องกันความประพฤติของนักเรียน ส่วนใหญ่ได้มีการปฏิบัติในเรื่องการวางระเบียบ และวิธีปฏิบัติของนักเรียน การประชุมผู้ปกครอง การให้คำปรึกษาแก่

นักเรียน การประชุมผู้ปกครอง การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและคุณครูและคุณครูขณะอยู่ในโรงเรียน

2. การแก้ไขความประพฤติที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน พบว่าฝ่ายปกครองใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือกับคณะครู-อาจารย์ค่อนข้างมากแต่ผลปรากฏว่าได้รับความร่วมมือช่วยเหลือค่อนข้างน้อย

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน ส่วนใหญ่ฝ่ายปกครองได้จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาชุมชนและจัดกิจกรรมนิทรรศการต่าง ๆ

4. การติดตามประสานงาน ส่วนใหญ่ฝ่ายปกครองจะติดตามประสานงานกับฝ่ายแนะแนว ในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนและร่วมมือกับฝ่ายกิจกรรมในการจัดกิจกรรมนักเรียน

5. ด้านการวางแผนและนโยบาย มีการดำเนินการและประสานงานกับบุคคลในฝ่ายค่อนข้างมาก แต่ด้านการประเมินผลงานของแผนงานและนโยบายได้ปฏิบัติค่อนข้างน้อย

6. ด้านการดูแลความปลอดภัย ฝ่ายปกครองได้ดำเนินการแต่งตั้งเวรยามเพื่อดูแลด้านความปลอดภัย ตลอดทั้งจะต้องช่วยเหลือกิจการด้านต่าง ๆ ในกิจกรรมนักเรียน

ในด้านปัญหาของการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครองนั้น พบว่ามีปัญหาที่มีความสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

1. ความร่วมมือของครู-อาจารย์ ตลอดทั้งบุคลากรอื่น ๆ ที่จะต้องให้ความร่วมมือในกิจการที่เกี่ยวข้องกับงานปกครองนักเรียน มีค่อนข้างน้อย

2. กำลังคนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานของฝ่ายปกครองมีไม่เพียงพอนอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดรูปองค์กรอยู่ 5 แบบด้วยกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดรูปแบบระดับชั้น และรองลงมาคือการจัดแบบคณะสี แบบคณะกรรมการ แบบอาจารย์ที่ปรึกษา และการจัดแบบผสม การจัดรูปองค์กรฝ่ายปกครองทั้ง 5 แบบนั้นจะมีลักษณะคล้ายกันในส่วนของการกำหนดสายงานบังคับบัญชา โดยมีสายงานหลักและสายงานที่ปรึกษา ส่วนการควบคุมและป้องกันความประพฤตินักเรียน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้มีการวางระเบียบและวิธีปฏิบัติของนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร ในเรื่องการแต่งกาย การลงโทษนักเรียนและเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียน

สมชาย สุขชาติ (2524 : 118) ได้ศึกษาการใช้เวลาของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า งานที่ผู้บริหารให้ความสนใจและใช้เวลาน้อย คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับระเบียบวินัยของโรงเรียน การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา หรือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี การพูดคุยอบรมนักเรียนด้วยตนเองในตอนเช้าหรือวันสุดสัปดาห์ การจัดกิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด การดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพ

ทางกาย การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่

วินัย จันดาวรรณ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการบริหารกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 โดยศึกษางาน 8 ด้าน พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา ปฏิบัติงานด้านกิจการนักเรียนอยู่ในเกณฑ์มาก 5 ด้าน คือ การรับนักเรียนและแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน การทำทะเบียนและรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียน ส่วนด้านที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย 3 ด้าน คือ การบริการสุขภาพและอนามัยนักเรียน การจัดบริการแนะแนว และการจัดให้ทุนการศึกษา และพบในส่วนที่เป็นปัญหา สรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนส่วนมากรับนักเรียน ไม่ได้ตามแผนที่วางไว้ บางโปรแกรมนักเรียนมากบางโปรแกรมนักเรียนน้อย มาสมัคร ไม่ครบชั้น
2. ผู้ปกครองให้ความสนใจและมาร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นน้อย
3. ครู/อาจารย์ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ตนไม่ได้รับผิดชอบ
4. ขาดแคลนงบประมาณอาคารสถานที่เฉพาะ และขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้าน โดยเฉพาะด้านสุขภาพอนามัยและแนะแนว
5. ไม่มีทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

สรสิทธิ์ ศิลป์ศรีกุล (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร สำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความเห็นว่าสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ การขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน เป็นสาเหตุทำให้นักเรียนฝ่าฝืนระเบียบวินัย รองลงมา คือระเบียบวินัยที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดปัญหา การฝ่าฝืนระเบียบวินัยของนักเรียน มักมาจากพื้นฐานเดิมของนักเรียน และสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป อีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การรักสวย รักงาม ของนักเรียนทำให้ฝ่าฝืนวินัยมาก ในเรื่องการแต่งกายและทรงผม ส่วนครู/อาจารย์เห็นว่าสิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การขาดความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนฝ่าฝืนระเบียบวินัยเช่นเดียวกัน รองลงมาคือการฝ่าฝืนระเบียบวินัยของนักเรียนมาจากพื้นฐานเดิมของนักเรียน ระเบียบปฏิบัติที่ใช้อยู่ไม่เหมาะสมเป็นเหตุให้เกิดปัญหาและขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองด้วย

อมรกุล ศรีงามผ่อง (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาลักษณะปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาทางวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็น

ร้ายแรง คือ ปัญหาการหนีโรงเรียน การขาดเรียน และการทะเลาะวิวาท จนถึงทำร้ายร่างกายตามลำดับสำหรับการแก้ปัญหาทางวินัยของนักเรียน พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาแก้ปัญหา โดยวิธีการใช้เหตุผลอย่างสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยมากกว่า การแก้ปัญหาโดยวิธีการลงโทษ สำหรับข้อเสนอแนะในการกำหนดกฎระเบียบ คือ ระเบียบของโรงเรียนนั้น กระทรวงศึกษาธิการและโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนควรชี้แจงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้นักลกรทราบ โดยการจัดทำเอกสาร คู่มือการปกครองนักเรียนสำหรับครู และผู้ปกครอง สำหรับการแก้ปัญหาทางวินัย ควรพิจารณาใช้วิธีการแก้ปัญหาความเหมาะสมการลงโทษควร ใช้ครูหลาย ๆ ฝ่าย และผู้ปกครองร่วมมือปรึกษาหารือเพื่อหาข้อยุติการลงโทษ

เพชร เหมือนพันธุ์ (2532 : 121-123) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในเขตการศึกษา 11 ในด้านปัญหาของการบริหารงานฝ่ายปกครองพบว่า

1. ในด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนมีความต้องการในด้านการวางแผนอยู่ในระดับที่สูงมาก ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าการวางแผนในโรงเรียนมัศึกษายังไม่มีความสมบูรณ์ บุคลากรยังขาดความรู้ในระบบการวางแผนปกครอง ซึ่งโรงเรียนมีความต้องการช่วยเหลือและศึกษาในด้านการวางแผนงานปกครองอยู่ในระดับที่สูงมาก
2. ด้านการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยทุก ๆ ด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โดยสภาพที่เป็นจริง โรงเรียนขาดการวางแผนและไม่ได้จัดทำโครงการในการป้องกันไว้ มักจะกระทำเฉพาะในด้านลงโทษด้านเดียว กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาพฤติกรรมนักเรียนจึงได้ปฏิบัติน้อย ดังนั้นเมื่อไม่ได้วางแผนการปฏิบัติงานไว้ จึงทำให้ปัญหาในด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยด้วย
3. การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานในด้านนี้คือ การจัดหามาตรการที่รัดกุมในการลงโทษนักเรียนที่กระทำผิด การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่ประพฤติไม่เหมาะสม การวินิจฉัยตัดสินการทำความผิดและการทำแผนเพื่อแก้ไขพฤติกรรมปรากฏว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย
4. การส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมในด้านการประกาศเกียรติคุณผู้กระทำความดีอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่น ๆ ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และมีปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมไม่พึงประสงค์มีปัญหายอยู่ในระดับน้อย

คณิงนิจ นาสมใจ (2534 : 99-105) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานของฝ่ายกิจการนักศึกษา ของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตภาคเหนือพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการปกครองของฝ่ายกิจการนักศึกษา อยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยวิทยาลัยสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค มีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ และวิทยาลัยสังกัดกองวิทยาลัยอาชีวศึกษา ยกเว้นด้านการให้ความร่วมมือกวดขันนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยการณรงค์เรื่องการตรงต่อเวลา และการได้รับความร่วมมือจากครูอาจารย์และผู้ปกครองมีปัญหายอยู่ในระดับมาก

วุฒิกุลณ ดวงอ่อนนาม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด โดยส่วนรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีขนาดต่างกัน พบว่า รวมทุกด้านและในแต่ละด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

อารีย์ อ่อนคำ (2539 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานการควบคุมความประพฤติของนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 พบว่าระดับการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีชั้นเปิดการสอนต่างกัน โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน

โอภาส วัชวัฒน์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุรินทร์ พบว่างานปกครองนักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีแผนงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบงานนี้ ครู/อาจารย์ไม่ให้ความร่วมมือในการสร้างเสริมกิจกรรม เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน

วิศิษฐ์ หมายดี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนมหาชัย - พิทยาคาร พบว่า ในด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน พบว่า โรงเรียนยึดนโยบายและข้อบังคับของกรมสามัญศึกษาเป็นหลัก โดยให้ความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ ปัญหาสำคัญที่พบ คือ ครูไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากมีการจิบผิดชอบค่อนข้างมาก แต่โรงเรียนมีวิธีการ

แก้ปัญหาด้วยการจัดครูเวรประจำวันและนักศึกษาวิชาทหารคอยสอดส่องดูแล รายงานผลให้ฝ่ายปกครองทราบ ในด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน พบว่าโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปกครองนักเรียนขึ้นมาชุดหนึ่ง มีผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นประธาน กรรมการชุดนี้มีหน้าที่ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนในด้านต่าง ๆ มีการจัดทำแผนภูมิและวางระบบการทำงานที่ชัดเจน แต่ยังมีปัญหาในด้านการประสานงานและการติดตามดูแลอย่างทั่วถึง เนื่องจากมีบุคลากรน้อย โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการมอบให้ครูทุกคนช่วยทำหน้าที่เป็นครูผู้ปกครองนักเรียนและให้นักศึกษาวิชาทหารมีส่วนร่วมในด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนเน้นการสร้างวินัยในตนเอง จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการแสดงออก แต่ยังพบว่านักเรียนบางส่วนขาดวินัยและมีความประพฤติไม่เหมาะสม อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางสังคม โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการจัดกิจกรรมปลูกฝังวินัยให้เกิดเป็นนิสัย

ในด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมเน้นความสำนึก การปฐมนิเทศให้ความรู้ ปัญหาที่พบคือการแต่งกายไม่เหมาะสม ต่อต้านกฎข้อบังคับของโรงเรียน โรงเรียนใช้วิธีการว่ากล่าวตักเตือนและลงโทษพร้อมเปิดโอกาสให้แก้ไขด้วยตนเอง ในด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยภายในโรงเรียน ได้จัดให้มีคณะกรรมการนักเรียน มีกิจกรรมการเลือกตั้ง จัดกิจกรรมเสริมสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย ปัญหาที่พบคือนักเรียนยังขาดความเชื่อมั่นในการแสดงออก โรงเรียนแก้ปัญหาโดยจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามที่นักเรียนสนใจ ส่วนด้านการประเมินผล ของงานปกครองนักเรียน โรงเรียนจัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลเพื่อทำหน้าที่เก็บข้อมูล วิเคราะห์และประเมินผลงานปกครองนักเรียน ปัญหาที่พบคือ ยังขาดระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ดีพอ เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการสรุปผลการดำเนินแต่ละโครงการมอบให้หัวหน้างาน แผนงานสรุปเสนอผู้บริหารโรงเรียน

ดำเกิง วงศ์กาฬสินธุ์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร พบว่า

1. ฝ่ายปกครองโรงเรียนมีปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 5 ด้าน แต่มีปัญหาด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง โดยภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับน้อย แต่ฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาโดยภาพรวม และอีก 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง แต่ปัญหาด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

2. ฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาโดยภาพรวม ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารการปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มากกว่าฝ่ายปกครองโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

วีระพงษ์ วีระนาคินทร์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. การปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกด้าน

2. คณะกรรมการปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยส่วนรวมเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคณะกรรมการปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงกว่าคณะกรรมการปกครองในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

สุนันทา จันทร์แดง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม : ศึกษากรณีโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย พบว่า การปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โรงเรียนวางแผนงานปกครองนักเรียนโดยรวม และจัดทำข้อระเบียบบังคับเกี่ยวกับระเบียบวินัยในการปกครองนักเรียน มีการทำแผนภูมิบริหารงานปกครองนักเรียน โดยกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบในงานอย่างชัดเจน โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน โดยสอดแทรกการอบรม เรื่องคุณธรรม จริยธรรมในการเรียนการสอนทุกรายวิชา และให้นักเรียนร่วมกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ ที่โรงเรียน และทางราชการจัดขึ้น โรงเรียนจัดระบบสารสนเทศเพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน โดยดำเนินการให้มีแฟ้มเอกสารแยกเป็นประเภทชัดเจน มีการแจ้งให้ครูอาจารย์ดูแลพฤติกรรมของนักเรียน และให้นักเรียนพบครูที่ปรึกษา 1 ครั้งต่อสัปดาห์ การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมตามโครงการที่กำหนดไว้ เช่น การเลือกตั้งกิจกรรมการตอบปัญหากฎหมาย การประเมินผลงานปกครองนักเรียน จัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลงานปกครองของนักเรียน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการรับผิดชอบ ดำเนินการจัดเก็บ

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผลการประเมินงานปกครองนักเรียน แล้วเสนอผลการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานปกครองนักเรียนต่อไป

ปัญหาและแนวทางแก้ไข การปฏิบัติงานปกครองนักเรียน พบว่า ด้านครู /อาจารย์ บางส่วนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานไม่เต็มที่ สารวัตรนักเรียนไม่สามารถทำงานได้ครอบคลุมทั่วถึง การปฏิบัติงานพิธีกรหน้าเสาธงไม่กระชับ โรงเรียนแก้ไขโดยจัดให้บุคลากรมีงานพิเศษทุกคน มอบหมายงานโดยยึดความเหมาะสมและความสามารถเป็นหลัก พิธีกรหน้าเสาธงให้เตรียมการล่วงหน้าให้เหมาะสมกับเวลา ด้านนักเรียนพบว่า บางส่วนไม่สนใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมไม่แก้ไขพฤติกรรมให้ดีขึ้น โรงเรียนแก้ไขโดยขอความร่วมมือจากครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการนักเรียน จัดกิจกรรมที่น่าสนใจโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ด้านเอกสารพบว่า บุคลากรที่รับผิดชอบมีภาระงานหลายอย่าง ขาดผู้ชำนาญการทางด้านการจัดทำเอกสาร เช่น แผนภูมิ / โครงการ คู่มือนักเรียน คู่มือครู โรงเรียนแก้ไขโดยจัดบุคลากรรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ และส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม ด้านบริหารพบว่า โรงเรียนขาดการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน และขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขาดบุคลากร โรงเรียนแก้ปัญหาโดยสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาวิเคราะห์และประเมินผลในการปฏิบัติงานโดยตรง

วิเชียร ศิริมาต (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสกลนคร พบว่า

1. ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายปกครองมีปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนโดยรวม และเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน นอกจากนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า

1.1 ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติงานเป็นหัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้านนอกนั้น อยู่ในระดับน้อย

1.3 ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ 5 ด้าน แต่จะมีปัญหาด้านการรักษา

ความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยรวม ด้านงานวางแผนการปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน มากกว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดใหญ่ สำหรับผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียนมากกว่าผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองในโรงเรียนขนาดใหญ่

วรยุทธ ขาเรืองเดช (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตจตุรมิตรผู้ไทย สหวิทยาเขตพระธาตุพนม และสหวิทยาเขตภูพานน้อย จังหวัดนครพนม พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตจตุรมิตรผู้ไทย สหวิทยาเขตพระธาตุพนม และสหวิทยาเขตภูพานน้อย จังหวัดนครพนม ได้ปฏิบัติงานปกครองนักเรียนครบทั้ง 15 แห่ง ในเรื่องการจัดทำโครงการโรงเรียนสีขาว การจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย ทำเครื่องหมายจราจรให้ถูกต้อง จัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์วันสำคัญ จัดให้มีชุมนุมต่างๆ เช่น ชุมนุมกีฬา จัดกิจกรรมออกเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดประชุมครู ผู้ปกครอง ดำเนินการตามโครงการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดและโรคเอดส์ จัดให้มีการเลือกตั้งสถานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน จำลองการเลือกตั้ง ส.ว. / ส.ส. / ส.จ. / ส.ท. ขึ้นในโรงเรียน และแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำสรุปผลการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน

การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตจตุรมิตรผู้ไทย สหวิทยาเขตพระธาตุพนม และสหวิทยาเขตภูพานน้อย จังหวัดนครพนม ตามทัศนคติของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายปกครองและคณะกรรมการฝ่ายปกครอง มีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยภาพรวม และเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกในแต่ละด้าน มีดังนี้ ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ได้แก่ มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับขึ้นในโรงเรียน มีสายงานปกครองนักเรียนอย่างเป็นระบบและชัดเจน และมีการจัดทำแผนงาน / โครงการงาน / ปฏิทินปฏิบัติงานปกครองนักเรียน ด้านการปกครองบริหารนักเรียน ได้แก่ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบของครูอาจารย์ที่ทำงานฝ่ายปกครองอย่างชัดเจน มีการ

ติดต่อประสานงานระหว่างฝ่ายปกครองกับอาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าระดับชั้น ในการติดตามความประพฤติของนักเรียน และมีการจัดควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีระเบียบวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี มีมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียนชัดเจน และมีส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการยกย่องผู้มีความประพฤติดี และเป็นตัวอย่างที่ดีของโรงเรียน

ด้านการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ได้แก่ ฝ่ายปกครองมีมาตรฐานการลงโทษ เพื่อแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนที่ชัดเจน มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการขออนุญาตออกนอกบริเวณโรงเรียน และการมาโรงเรียนสายของนักเรียนอย่างชัดเจน และมีการจัดกิจกรรมดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด และโรคเอดส์ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจัดให้มีการเลือกตั้งสภานักเรียน หรือกรรมการนักเรียน โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย และโรงเรียนจัดแนวปฏิบัติงานปกครอง ด้านการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา ใ่ว่างชัดเจน และด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ได้แก่ มีรูปแบบและวิธีการประเมินผลงานงานปกครองนักเรียนอย่างชัดเจน กำหนดระยะเวลาในการประเมินผลงานปกครองนักเรียนอย่างชัดเจน และมีการกำหนดเวลาในการรายงานผลตามขั้นตอนของการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกในแต่ละสหวิทยาเขต มีดังนี้ สหวิทยาเขต จัตุรมิตรผู้ไทย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรมสหวิทยาเขต พระธาตุพนม ได้แก่ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการวางแผนและปกครองนักเรียน และด้านการส่งเสริมให้ความวินัย คุณธรรม และจริยธรรม สหวิทยาเขตภูพานน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน และด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม

พลสวัสดิ์ นาคเสน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. บุคลากรโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ และขนาดโรงเรียนเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ได้แก่ ด้านการตรงต่อเวลา และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแต่งกาย

2. บุคลากรที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารและกรรมการปกครอง เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานโดยรวมด้านการตรงต่อเวลา ด้านความสะอาด และด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียนมากกว่าครูผู้สอน และผู้บริหารเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติด้านการแต่งกายมากกว่าผู้สอน นอกจากนี้บุคลากรในโรงเรียนขนาดต่างกัน เห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนโดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่าการปฏิบัติงานมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก และบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่าการปฏิบัติตามระเบียบวินัย ข้อบังคับและแนวปฏิบัติของโรงเรียนมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่และไม่มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนต่อการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียน โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน

3. ปัญหาการปฏิบัติงานส่งเสริมวินัยนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ปัญหาส่วนใหญ่ คือ ครูอาจารย์ภายในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจัง ในการควบคุมดูแล ตรวจการแต่งกายของนักเรียน ก่อนเข้าห้องเรียนหรือก่อนการเรียนการสอน นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ไม่มีจิตสำนึกในการแสดงความเคารพ และการรักษาความสะอาดของส่วนรวม โรงเรียนขาดการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของโรงเรียน

สมบูรณ์ จวนสง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. ข้าราชการครู โดยรวม และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โดยรวมและเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวางแผนปกครองนักเรียน ด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน ด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และด้านส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และปฏิบัติในด้านกาประเมินผลงานปกครองนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลปกครองนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีขนาดต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยข้าราชการในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติงานโดยรวมและด้านการวางแผนการปกครองมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ข้าราชการครู

ในโรงเรียนขนาดเล็กเห็นว่าโรงเรียนมีการปฏิบัติงานด้านการบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย และด้านแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนมากกว่าข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และเห็นว่าด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลปกครองนักเรียนมากกว่าข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดใหญ่

3. ข้าราชการครู เห็นว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี มีปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง คือ การวางแผนงานปกครองนักเรียนนักเรียนไม่มีความชัดเจนในแนวปฏิบัติ ครูอาจารย์ไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนขาดจิตสำนึกในเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรม ไม่มีการติดตามแก้ไขปัญหาพฤติกรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และรูปแบบการประเมินไม่มีความชัดเจน โดยโรงเรียนมีแนวทางแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานปกครอง คือ ควรมีการกำหนดนโยบายและแผนงานปกครองให้มีความชัดเจนง่ายต่อการปฏิบัติควรมีการประชุมชี้แจงให้ครูอาจารย์ทราบเป็นระยะๆ จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และประชาธิปไตยของนักเรียนและมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำชี้แจง จำสูงเนิน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า

1. บุคลากรโดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน เห็นว่ามีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และบุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานนักเรียนโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ การวางแผนงานปกครอง การส่งเสริมพัฒนาวินัย คุณธรรม และจริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และการบริหารงานปกครองอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านการวางแผนด้านการปกครอง และการดำเนินงานส่งเสริมประชาธิปไตยมีปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง

2. บุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก เห็นว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านมากกว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และบุคลากรในโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านมากกว่า บุคลากรในโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกียรติ วิภักดิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน ฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตจตุรรัชดา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. ข้าราชการครู โดยรวมและจำแนกตามสถานภาพมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขตจตุรรัชดา จังหวัดร้อยเอ็ด มีการปฏิบัติงาน โดยรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติงาน ด้านการวางแผนติดตามผลนักเรียนที่ออกไปแล้ว อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหาร

ฝ่ายปกครองโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตจตุรรัชดา จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัญหาที่สำคัญ คือ ไม่มีการกำหนดโครงสร้างการบริหารอย่างชัดเจน ขาดสถานที่ที่ใช้ในการอบรมที่เหมาะสม ขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัย บุคลากรในโรงเรียนยังไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง ขาดมาตรการเข้มงวดในการแก้ปัญหาการมาโรงเรียนของนักเรียนและครู-อาจารย์ ขาดข้อมูลเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินการติดตามดูแลนักเรียนที่มีปัญหาและขาดการรวบรวมข้อมูลสถิติต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรจัด โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนตามเกณฑ์ประเมินมาตรฐาน โรงเรียน ควรจัดสถานที่ที่อบรมที่เหมาะสม เช่น หอประชุม ห้องพระ เป็นต้น ควรมีการจัดบุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนและครู-อาจารย์ปฏิบัติตามระเบียบสังคม มีการตกลงกฎเกณฑ์และมาตรการมาโรงเรียนของนักเรียนและครู-อาจารย์ที่ชัดเจน จัดตั้งคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ติดตามดูแลนักเรียนที่มีปัญหา และพัฒนางานในการเก็บรวบรวมข้อมูลสถิติต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ไมตรี วัชรพาณิชย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการขโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการฝ่ายบริหาร โดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีปัญหาการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยสูงไปหาดังนี้การป้องกันและแก้ไขการทะเลาะวิวาทการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา และการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

2. ข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหาค่าดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนสีขาวในโรงเรียน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาโดยรวมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสื่อลามกในสถานศึกษา และด้านการป้องกันแก้ไขการทะเลาะวิวาทมากกว่าข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก และข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลางมีปัญหาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามากกว่าข้าราชการฝ่ายบริหารในโรงเรียนขนาดเล็ก

เจลิน บุญญาษา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า

1. คณะกรรมการฝ่ายปกครองนักเรียนโดยรวมและจำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน เห็นว่ามีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและเป็นรายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากโดยเรียนลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมการป้องกันแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน และการประเมินผลงานปกครองนักเรียน ตามลำดับ

2. คณะกรรมการฝ่ายปกครองที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งต่างกันเห็นว่าการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 6 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีปัญหาในการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน และมีแนวทางแก้ไขปัญหที่สำคัญ ดังนี้ คณะกรรมการฝ่ายปกครองไม่มีเวลาในการปฏิบัติงานเพียงพอ แก้ไขปัญหาโดย ลดคาบสอนเพื่อให้มีเวลาในการปฏิบัติงาน ไม่ได้รับความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียนเท่าที่ควร แก้ไขปัญหาโดยผู้บริหารคอยกระตุ้นให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของครู-อาจารย์ทุกคนที่ต้องเอาใจใส่ดูแลจำนวนคณะกรรมการฝ่ายปกครองมีน้อยไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียน แก้ไขปัญหาโดยสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพและแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการฝ่ายปกครอง นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการสอดส่องดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน แก้ไขปัญหาโดยจัดนักเรียนสารวัตรและนักศึกษาวิชาทหาร รายงานพฤติกรรมนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และนักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม แก้ไขปัญหาโดยสร้างแรงจูงใจประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมประชาธิปไตยบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบ บทบาทและขอบข่ายของงานปกครอง นักเรียน แก้ไขปัญหาโดย จัดศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

ในการปฏิบัติงานและเป็นที่ยอมรับในระดับจังหวัด เขตการศึกษา

กิ่งดาว แดงสี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. สภาพทั่วไปของการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ดำเนินการตามคู่มือสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยมีครูผู้รับผิดชอบงานประชาธิปไตยเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง เนื้อหาที่จัดเน้นการส่งเสริมวิถีชีวิตสังคมประชาธิปไตยกับระบบประชาธิปไตย กิจกรรมที่จัดเน้นการบูรณาการ การสอนเสริมในบางวิชา วิธีการจัดใช้แบบบูรณาการ แบบสาธิต และการแสดงบทบาทสมมุติ กิจกรรมที่จัดใช้กิจกรรมสถานักเรียน กิจกรรมกีฬาและกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีและยุวกาชาด องค์ประกอบที่ช่วยสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษามีการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย การพัฒนาบุคลิกภาพของครูและการจัดห้องเรียน ตลอดจนมีการรายงานผลการสร้างเสริมประชาธิปไตยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

2. ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามสถานภาพ และสังกัดของสถานศึกษามีการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

3. ข้าราชการครูในสังกัดของสถานศึกษาต่างกัน มีการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ครูผู้สอน มีการสร้างเสริมประชาธิปไตยโดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน (ยกเว้นด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย) มากกว่าผู้บริหารสถานศึกษานอกจากนี้ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและสังกัดของสถานศึกษา

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการสร้างเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษามีปัญหาดังนี้ การจัดรายวิชาเลือกและแผนการเรียนไม่หลากหลาย โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมน้อย ออกคำสั่งแบ่งงานซ้ำซ้อน ขาดสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีและวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งพิมพ์ ขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดเทคนิค และวิธีสอน ผู้บริหารไม่มีความเป็นประชาธิปไตย ขาดบุคลากรหรือที่มีอยู่ยังขาดทักษะและไม่ตรงกับสาขาที่สอน ขาดแคลนงบประมาณและมีกิจกรรมให้เลือกไม่หลากหลาย มีแนวทางแก้ปัญหาโดยมีการประสานสัมพันธ์และจัดกิจกรรมพัฒนาส่วนบุคคลและสังคม ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด จัดหาสื่อ อุปกรณ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้เพียงพอ จัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย ให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูทุกคน ให้รู้จักบูรณาการการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มอบหมายงานให้บุคลากรทำ

ตามความสามารถความถนัดของแต่ละบุคคล ขอสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น

จากงานวิจัยที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การควบคุม ป้องกัน การแก้ไข ความประพฤติของนักเรียน นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องวางกฎระเบียบ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนนอกจากนี้ยังพบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ขาดความร่วมมือจากครู-อาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุของการฝ่าฝืนระเบียบของทางโรงเรียน และการดำเนินการตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครองอยู่ในระดับมากไปจนถึงระดับน้อย แต่พบว่าอยู่ในระดับกลางเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่างานของฝ่ายปกครองส่งผลต่อการดำเนินการบริหารของสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ในอันที่จะป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมพฤติกรรมที่ประสงค์

2. งานวิจัยต่างประเทศ

กูดแมน (Goodman. 1958 : 260-A) ทำการสำรวจและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในวิทยาลัยครูนิวเจอร์ซีย์ พบว่า

1. ผู้บริหารและอาจารย์จำนวน 2 ส่วน เห็นว่า การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นที่น่าพอใจ และอีกส่วน 1 ส่วน เห็นว่ายังไม่เป็นที่น่าพอใจ
2. คณะอาจารย์มีความเห็นว่า บริการที่น่าสนใจคือ การประชุมนิเทศ การบริการอาหาร กิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริหารหางานและช่วยเหลือทางการเงิน
3. นักศึกษามีความเห็นว่า บริการที่น่าสนใจคือ การประชุมนิเทศนักศึกษาใหม่ การบริการหอพัก กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริการจัดหางาน
4. นักศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาทางการเงิน และด้านการเรียน

มารีและมาร์เปิล (Marie and Marple. 1968 : 2124-2125-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแนวทางในการจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนในระดับประถมศึกษา ผลวิจัยพบว่า

1. วิธีการที่มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วยครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้บริหารโรงเรียน
2. การจัดปัญหาทางวินัยของนักเรียนด้วยการลงโทษทางกาย มีประสิทธิภาพน้อยกว่าการแก้ปัญหาาร่วมกัน
3. การจัดปัญหาทางวินัยด้วยการพูดคุยกับนักเรียนเป็นส่วนตัวเป็นวิธีที่มี

ประสิทธิภาพน้อยที่สุด

4. เมื่อใช้วิธีการร่วมกันแก้ปัญหาแล้ว ต้องมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิดและต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน

แอ็ดวู้ด (Atwood. 1973 : 4402-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขอบเขตของงานกิจการนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยนาซารีน สหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1973 พบว่า งานที่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายกิจการนักศึกษา ประกอบด้วย การคัดเลือกและสรรหานักศึกษาใหม่ การรับนักศึกษา การปฐมนิเทศนักศึกษา การลงทะเบียนวิชาเรียน การแนะแนว การสอนซ่อมเสริม การช่วยด้านการเงิน การบริการที่พักอาศัย การจัดให้มีกิจกรรมทางศาสนา การบริการสุขภาพอนามัย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการด้านอาหาร การนิเทศการศึกษา

ไรซ์ (Rice. 1978 : 3862-3863 - A) แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนระหว่างนักเรียนปกครองครูและผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดเกี่ยวกับเรื่องวินัยคือการขาดความสนใจของนักเรียนในเรื่องวินัย ความเกียจคร้านและการคิดยาเสพติด เช่น การสูบบุหรี่ และพวกแอลกอฮอล์

เดนนีส (Dennis. 1981 : 4563-A) แห่งมหาวิทยาลัยมิสซูรี โคลัมเบีย ได้ทำการวิจัยเรื่องการควบคุมพฤติกรรมและวินัย นักเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ห้องเรียนที่ครูใช้วิธีการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัด จะไม่มีผลอย่างแท้จริงต่อการมีวินัยของนักเรียน และนักเรียนจะมองว่าครูเป็นผู้ที่ควบคุมนักเรียนมากกว่า
2. นักเรียนจะชอบครูที่ให้การช่วยเหลือนักเรียนมากกว่าครูที่ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในวินัยอย่างเคร่งครัด
3. ในการรักษาวินัยของนักเรียน จะไม่มีความแตกต่างกันระหว่างครูที่ชอบช่วยเหลือนักเรียน และครูที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน
4. ในเรื่องการดูแลความประพฤติของนักเรียน ปรากฏว่า ครูที่ละเลยกับครูที่มีความเคร่งครัดอย่างมากจะไม่มีผลต่อการรักษาวินัยของนักเรียน

ริชาร์ดสัน (Richardson. 1981 : 2963-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับผู้บริหารกิจการนักศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่า ตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อลักษณะของผู้นำในหน้าที่ผู้บริหารกิจการนักศึกษา ประกอบด้วย ที่ตั้งและขนบธรรมเนียมของภาวะแวดล้อม อายุ ประสบการณ์ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ความรู้ทางการศึกษา ประสบการณ์ด้านวิชาชีพ ความผูกพันกับสถาบัน

ระดับของการบริหารภายใน จำนวนผู้ได้บังคับบัญชา

แมกมุลเลน (McMullen. 1985 : 616-A) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวินัยและระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเมือง เพื่อเน้นการพัฒนาวัยรุ่น พบว่า ปัญหาวินัยส่วนใหญ่มีสาเหตุมากพฤติกรรมของโรงเรียน เพราะนักเรียนต้องการสิ่งแวดล้อมที่ดี ยึดหยุ่นได้ การวิจัยได้สนับสนุนให้โรงเรียนจัดระเบียบอย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ฝึกครูที่สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอน
2. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดภายในโรงเรียน
3. พิจารณาแก้ไข ปรับปรุงระเบียบวินัยและจำกัดขอบเขตการทำผิด
4. กำหนดการรับผิดชอบต่อปัญหา โดยการให้คำปรึกษา กำหนดแนวทางของพฤติกรรม
5. กำหนดโครงสร้างให้นักเรียนหยุดพักการเรียนชั่วคราวในโรงเรียน
6. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับรู้และเกี่ยวข้องในการรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน

คอฟแมน (Kaufman. 1989) ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาวินัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐตามรายงานของอาจารย์และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ พบว่า ปัญหาที่พบเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งร้ายแรงเรียงลำดับมากไปหาน้อย ซึ่งอาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ จำนวน 292 คน มีดังนี้ คือ พฤติกรรมการแตกแยก ความล่าช้าเฉื่อยชา การทำทนายเข้าหน้าที่ พฤติกรรมบนรถโดยสารประจำทาง และการชกต่อยกัน และผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ จำนวนมากเห็นว่าการดื่มสุราและปัญหาเสพยาเสพติดร้ายแรงกว่าปัญหาอื่นๆ ผลการศึกษาเสนอแนะว่าลักษณะธรรมชาติของปัญหาวินัยกำลังเปลี่ยนแปลงไปในระยะที่ 3 คือปัญหาความก้าวร้าวสูงขึ้นมา ทั้งท่าทางและทางวาจา

ฟริเซน (Friesen. 1997 : 642-A) ได้ศึกษาเจตคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบเจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อระเบียบวินัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่ง เกี่ยวกับกฎระเบียบที่ใช้ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วม และการได้รับแจ้งก่อนการลงโทษนักเรียน ความรุนแรงของการทำดี และการลงโทษ ความเหมาะสมของการลงโทษต่อความผิดแต่ละกรณี ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในการออกกฎ ระเบียบของโรงเรียน สำหรับบุตรหลานของตน และต้องการให้ทางโรงเรียนแจ้งทางโทรศัพท์ให้ทราบเป็นการเบื้องต้น เกี่ยวกับพฤติกรรมและความสามารถในการเรียน ยอมรับการลงโทษทางร่างกาย เป็นวิธีการสุดท้าย โดยการกักบริเวณและขณะเดียวกันก็ควรให้เลิกการลงโทษวิธีนี้ การนำความเสื่อมเสียชื่อเสียงมาสู่โรงเรียน โดยการใช้อาวุธ

สูตรระเหย และการแสดงความป่าเถื่อน มีอัตราความรุนแรงมากที่สุด การลงโทษทางร่างกาย เป็นการตัดสิน การลงโทษที่รุนแรงที่สุด มีอัตราความรุนแรงมากที่สุด การลงโทษทางร่างกาย เป็นการตัดสินการลงโทษที่รุนแรงที่สุด สำหรับนักเรียนที่มีความประพฤติผิดด้านการต่อต้านสังคม ความสัมพันธ์ทางเพศ การละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทางโรงเรียนควรแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ

บูล (Bull. 1998 : 699-A) ได้ศึกษาวินัยของนักเรียนในโรงเรียน โดยเน้นการบริหาร ของโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับ ความต้องการของนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน การแก้ไข ปัญหาระเบียบวินัยของโรงเรียน และการปรับปรุงความประพฤติของนักเรียน พบว่า โรงเรียนควร จัดกลไกในการบริหาร เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียน ได้ดูแลปัญหาด้านวินัยของโรงเรียน ได้อย่าง เต็มที่ ช่วยให้นักเรียนได้ทราบความตั้งใจจริงที่จะแก้ปัญหาของโรงเรียน ไม่ใช่เป็นการจับผิดแต่ เป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุน ให้นักเรียนได้แก้ไข ความประพฤติของตนเอง และพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

จากการศึกษาผลการวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า

ผู้บริหาร ครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง ปฏิบัติงานด้านงานปกครองนักเรียนในด้านต่างๆ เพื่อ ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนมีระเบียบ วินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ประสงค์ เมื่อ ดำเนินงานก็เกิดปัญหาปัจจัยอย่าง เช่น ปัญหาครูในการปฏิบัติงาน ความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน ปัญหาค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ฝ่ายปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับใด มีปัญหาการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไรบ้าง เพื่อนำข้อมูลที่ได้พัฒนางานฝ่ายปกครองต่อไป